

Ассалому алайкум, кадрли ватандошлар!

Мухтарам меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Кечагина биз халкимиз озодлиги йўлида жон фидо этган миллий қахрамонимиз Жалолиддин Мангуберди таваллудининг 800 йиллигини кенг нишонладик.

Бугун эса аждодларимиз бадий даҳосининг бебаҳо ёдгорлиги - "Алпомиш" достонининг 1000 йиллиги байрамида сиз, азизлар билан дийдор кўришиб турганимдан гоят мамнунман.

Хар кайси миллатнинг ўз афсонавий баҳодирини, севган паҳлавонини бор. Алпомиш номи ҳам бизнинг шууримизга мунис оналаримиз айтган аллалар билан кирган. Аждодлар ёди, фахру гурури бизнинг хотирамизга Алпомиш тимсолида жо бўлган.

"Алпомиш" - ўзбекнинг ўзлигини намоён этадиган, мард ва танти халкимизнинг юрак-юрагидан чиккан, ота-боболаримиз авлодлардан авлодларга ўтказиб келаётган қахрамонлик кўшигидир.

Халкимиз азалдан ўз вужуди, ўз томирида мавжуд илохий кудратга муносиб бўлмокка интилиб яшади. Ўз ўғлонларини мардлик ва ҳалоллик, жасурлик руҳида, эл-юрт учун жонини ҳам аямайдиган асл паҳлавонлар этиб тарбиялаб келди.

"Алпомиш" достони бизга инсонпарварлик фазилатларидан сабоқ беради. Одил ва ҳақгўй бўлишга, ўз юртимизни, оиламиз кўргонини кўриклашга, дўсту ёримизни, ор-номусимизни, ота-боболаримизнинг мукаддас мазорларини ҳар қандай тажовуздан ҳимоя қилишга ўргатади.

Мухтарам биродарлар!

"Алпомиш" достони - бутун ўзбек халқининг маънавий мулкидир. Лекин нима учун бизнинг тўйини айнан Термиз шаҳрида, Сурхон воҳасида ўтказяпмиз?

Негаки, Сурхон воҳаси, аввало, "Алпомиш" достони тугилган қутлуг маскан. Алпомиш мана шу бепоён яйловларда, баланд тоғ дараларида гумбурлатиб от чопган, шу юртнинг зилол қўлларидан сув ичган, шу мағрур элга муносиб паҳлавон бўлиб етишган.

Шунинг учун ҳам Барчиной душманларга қарата гурур билан: "Менинг ёрим билсанг Бойсун султони", деб айтади.

Сурхон жаҳон цивилизациясининг қадимий бешиқлари - милоддан аввалги Кушон ва Бактрия давлатларига замин бўлгани билан оламга машхур. Воҳадаги Далварзинтепа, Холчаён, Тиллатепа, Зараутсой, Тешиктош, Фаёзтепа сингари кўхна маконлар, у

ерларда топилган археологик ашёлар кўпминг йиллик тарихимизнинг ноёб ёдгорликларидир.

Бу тупрок азалдан илму хунар, хикмат ва санъат рухи билан йўгрилган. Имом Ат-Термизий, авлиё Ҳаким ота каби улуг зотларнинг ўлмас рухи, хаётбахш ўғитлари баркамол авлодларни вояга етказди. Шубҳа йўкки, "Алпомиш"дек буюк обидалар, Алпомишдек мард пахлавонлар айнан мана шундай мухитда дунёга келади. "Алпомиш" тўйининг Термиз шаҳрида ўтаётганида мен яна бир рамзий маъно кўраман. Качонки ўлкамизга жануб тарафдан ёв хамла қилган бўлса, Термиз унинг қаршисида метиндек кўргон бўлиб қелган. Термиз бугун ҳам она юртимизнинг жанубий сарҳадларида мустаҳкам қалъа бўлиб турибди.

Мана шу чегара худудларида кўксини қалқон қилиб табиатан оғир-вазмин, аммо Ватан бошига синов тушса, жон фидо этишга ҳам тайёр ориятли халқ яшайди.

Бу довюрак ва ўқтам халқнинг - Сурхон ахлининг юрагида Алпомиш каби пахлавонлардан мерос қолган шижоат яшайди.

Бу юртда дунёнинг қураш майдонларида қураги ерга теғмасдан зафар қозониб, ўзбек номини бутун оламга тараннум этаётган юзлаб қовонлар яшайди.

Ишончим қомилки, бундай қудрат соҳиби бўлган халқни ҳеч қандай ёвуз қуч енголмайди. Хурматли меҳмонлар, азиз ватандошлар!

Бугун биз сизлар билан "Алпомиш" достонининг 1000 йиллик тўйини нишонлаёмиз.

Лекин бу достонда тасвирланган воқеалар юртимизнинг неча-неча минг йиллик шонли тарихидан дарак беради.

Асардаги қичик бир қалъа мурожаат қилайлик. Халқимизнинг қадимий тасаввурларига кўра, ўқ-ёй - ҳокимият нишони ҳисобланган. Алпомиш етти ёшида ўн тўрт ботмон қирқдан - қонзадан қалъанга ёйдан ўқ отиб, "алп" деган унвонга эга бўлади. Алп дегани - ҳокимият эгаси эканини инобатга олсак, бу достон кўп асрлик миллий давлатчилигимизнинг қадимий ифодаси эканига ишонч ҳосил қиламиз.

Аслида, халқимизнинг қадимий ва шонли тарихи туганмас бир достон бўлса, "Алпомиш" ана шу достоннинг шохбайтидир. Бу мумтоз асарда тарих тўфонларидан, ҳаёт-мамот синовларидан омон қилиб ўзлигини йўқотмаган халқимизнинг бағрикенглик, қатъият, олижаноблик каби эзгу қасиқлари ўз ифодасини топган.

Мухтарам юрқдошлар!

Бугунги қуборак айёмда биз "Алпомиш"дек сўз қурқонини қурқган, уни асрлар оша авлодларга етқизиб қелган ижодқор халқимиз қарқоси олқиди бош эгамиз.

Бугун биз минг йиллар қавомида бу достонни қуйлаб, қавҳарқай асраб-авайлаб, қойитиб қелган, номлари бизга номаълум бўлган юзлаб халқ қарқиларининг истеъқоди қарқисиди таъзим қиламиз.

Агар иложи бўлса, мен ана шу инсонларнинг номларини маънавиётимиз тарихига олтин қарқлар билан ёзган бўлур эдим.

Мухтарам қавоат!

Қарқил-қойрлар ўз халқининг қийрон тилидир. Улар юрқимизда доимо "Қарқили эл - қарқили эл" деб улугланган.

Бугун биз Ёдгор қарқил ва Тилла қампир, Қоссоқ қойр ва Амин қарқил, Шерна қарқил ва Эргаш Қуманбулбул, Қозил Йўлдош ва Қўлқан қойр, Ислом қойр ва Абдулла қойр, Саидмурод Қаноҳ ва Бекмурод Қўрабой ўғли, Берди қарқил ва Раҳматулла Юсуф ўғли, Қодир қойр ва Шоберди қарқил каби қостонқиларнинг номларини эҳтиром билан тилга оламиз. Уларнинг ноёб қобилияти, юқсақ мақорати туқайли "Алпомиш" бор салобати ва

нафосати билан яшаб келмоқда.

Бугун биз бу ўлмас асарни ёзиб олиш, нашр этиш, илмий ўрганиш, таржима ва тарғиб қилиш ишига улкан хисса қўшган Ходи Зариф, Хамид Олимжон, Музайяна Алавия, Мансур Афзалов каби захматқаш инсонларни, кўплаб хорижий олимларни ҳам миннатдорлик билан эслаймиз.

Хурматли юртдошларим!

Термиз - Самарканд, Бухоро, Хива сингари халқимизнинг бунёдкорлик салоҳиятини бутун дунёга намоён этган кўхна шахримиздир.

Мен бугун сизларнинг хузурингизда шуни маълум қилишдан бахтиёрманки, биз ҳадемай Термиз шахрининг 2500 йиллигини халқаро микёсда кенг нишонлаймиз. Шу маънода бугунги Алпомиш тўйи бўлажак катта тўйнинг дебочаси, десам, хато бўлмайди.

Бугун биз ўз афсонавий баходиримизга бўлган чексиз эҳтиром ифодаси сифатида бунёд этилган Алпомиш ёдгорлик мажмуини тантанали суратда очдик.

Кўз ўнгимизда енгилмас, жасур Алпомиш ўз уйи, ўз ёри, ўз юртини ёвуз ниятли ганимдан химоя қилмоққа шай бўлиб, шижоат ва катъият билан қад ростлаб турибди.

Унинг тимсолида Ватанимизни ёмон кўзлардан, бало-қазолардан асрашга қодир, керак бўлса, бу йўлда жонини ҳам фидо қилишга тайёр бўлган азамат ўғлонларимиз - бугунги алпомишларнинг маънавий қиёфаси мужассам.

Мана шу фурсатдан фойдаланиб, мажмуани барпо қилишда юксак маҳорат ва санъатини намоён этган қўлигул усталарга, мохир қурувчиларга, меъмор-муҳандисларга ўз номидан, бутун халқимиз номидан ташаккурлар айтишга ижозат бергайсизлар.

Мен алоҳида мамнуният билан мана шундай савобли ишларимизда бизга ҳамиша хайрихоҳлик кўрсатиб келаётган ЮНЕСКО вакилларига, бугунги шодиёнаимизга узок-яқиндан ташриф буюриб, қувончимизга шерик бўлган барча хорижий меҳмонларга чуқур миннатдорлик изҳор этаман.

Мухтарам ватандошлар!

Йиллар, асрлар ўтади, она Ўзбекистонимизда янги-янги авлодлар вояга етади.

Ишонаман, ҳар бир авлод мана шу қахрамонлик достонини асраб-авайлаб келгуси авлодларга етказди.

Ишонаман, халқимиз бугунги шодиёнадан руҳланиб, кадр-қимматини янада чуқурроқ англайди, ўзининг бекиёс жасоратини, буқилмас иродасини, мустаҳкам иймон-эътиқодини намоён этиб, ёруғ келажак сари катъият билан бораверади.

Ишонаман, ҳар қайси кишлок, ҳар қайси шаҳар, ҳар бир хонадондан янги-янги алпомишлар дунёга келади, ватанга садокатли, жасур ва енгилмас инсонлар бўлиб улғаяди.

Сурхон воҳасининг бетакрор табиати, Боботог, Бойсун, Вахшивор сингари баланд тоғлари, Олтинсой, Сангардек, Сайроб, Хонжизза каби гўзал гўшаларини бир бор кўрган одам беихтиёр бу юртга мафтун бўлиб қолади.

Бу заминда яшаб, фидоқорона меҳнати билан унинг кўркига кўрк, чиройига чирой қўшаётган инсонларга, айникса, ёш ўғил-қизларимизга менинг хавасим келади.

Ҳар қандай инсон бу юраги очик, мард ва танти, ҳам жисмонан, ҳам маънавий жихатдан соғлом одамлар билан чин кўнғилдан яқин бўлишни истайди.

Шу унутилмас, хаяжонли дамларда Алпомишдек баходирларни қамолга етказган она халқимга яна бир бор таъзим қиламан.

Юртимиз осмони доим мусаффо, халқимиз ҳамиша омон бўлсин!

"Алпомиш" достони

Муаллиф:

08.03.2010 12:08 -

"Алпомиш" достонининг 1000 йиллигига баъишланган тантанали маросимда сўзланган
нутк .1999 йил 6 ноябрь